

Posudek na disertační práci Mgr. Marie Zárubové:

**Sledování hnízdních parametrů a míry predace u rákosníka obecného
(*Acrocephalus scirpaceus*) na vybraných lokalitách v CHKO Třeboňsko**

Předkládaná práce obsahuje celkově 48 stránek textu a dále 95 citací literárních pramenů a dvě web stránky. Text je doplněn dvěma stránkami přiložených obrázků a tabulek. Disertace je klasicky členěna do kapitol v průběžném textu.

Cílem této disertační práce, jak uvádí autorka, bylo na třech vybraných lokalitách v CHKO Třeboňsko provést několikaletý monitoring hnízdního výskytu rákosníka obecného a dále zjistit, které faktory mohou hrát v obsazování daných lokalit roli. K tomu užít také metodiku umělých ptačích hnízd ke stanovení predace. K disertaci tak bylo vybráno velmi aktuální téma, které má charakter především aplikovaného výzkumu v oblasti ochrany biodiverzity a to jak na straně rákosníka, tak na straně ochrany břehových habitatů. V předkládané disertaci je prezentována řada velmi zajímavých cenných poznatků, které pomohou ochranářské veřejnosti v konfliktu s rybničním managementem. Disertace byla přínosná v několika oblastech. Zjištěna byla početnost hnízd sledovaného druhu, míra jejich predace a parazitace a dále významnost vlivu několika habitatových parametrů na úspěšnost hnízdění. Přes tyto velmi pozitivní stránky práce mám ovšem několik kritických poznámek a dotazů:

Str. 23 – literární rešerše by měla vyústit v cíle disertační práce. Za literárním přehledem hned navazuje metodika a čtenář už zapomněl, co všechno bylo v úvodu zamýšleno. Takto to vypadá, že literární rešerše byla spíše jen povinným slohovým cvičením, které neukázalo na nedostatky poznatků, které mají být disertací řešeny.

Str. 28 dole – formulace v posledním odstavci „Při zjišťování ...“ – nejsou jasné.

Str. 30 (a na dalších stránkách) – Hosmer-Lemeshow test není popsán v metodice – co tento test říká? Proč je v obrázcích použito rozsahu 2SD?

Str. 33, graf 4 – jak může hloubka vody dosahovat záporných hodnot?

Str. 34, tab. 4 – co znamenají červená čísla?

Str. 44, druhý odstavec – jaké druhy drobných savců by připadaly v úvahu?

Přes uvedené poznámky a nejasnosti kolegyně Marie Zárubová vypracovala náročnou, dobře materiálem podloženou studii, která přináší celou řadu původních velmi cenných poznatků především pro ochranářskou praxi. Práci proto doporučuji k obhajobě, přičemž se spoléhám na vedení katedry, že disertace také odpovídá publikačním kritériím.

V Č. Budějovicích 28. 12. 2016

Doc. RNDr. F. Sedláček, CSc.

+420 387 772 258

OPONENTNÍ POSUDEK NA DISERTAČNÍ PRÁCI

Atorka práce: Mgr. Marie Zárubová

Téma práce: Sledování hnízdních parametrů a míry hnízdní predace u rákosníka obecného (*Acrocephalus scirpaceus*) na vybraných lokalitách v CHKO Třeboňsko

Oponent: Mgr. Diana Holcová, Ph.D.

Rozsah práce: 64 str., 15 schémat a tabulek, 4 přílohy

Posouzení disertační práce je orientováno na formulaci stanovených cílů a jejich splnění, posouzení účelnosti zvoleného postupu a na zhodnocení jejího přínosu.

Postup zpracování disertační práce Mgr. Marie Zárubové byl zvolen vhodně, se standartním rozdělením do základních statí (Úvod (1), Literární přehled (2), Metodika (3), Výsledky (4), Diskuze (5), Závěr (6), Souhrn (7), Summary (8), Seznam použité literatury (9) a Přílohy (10)) a zaujímá celkem 64 stran textu, obrázků a tabulek.

Cíle práce a jejich splnění

Hlavní i dílčí cíle disertační práce jsou formulovány krátce a výstižně, avšak netradičně v závěru kapitoly Úvod (viz str. 5). Chybí však formulace stanovených hypotéz.

Cíle práce je možné považovat za splněné z pohledu přiměřené aplikace vědeckých metod a postupů, které autorka použila při zpracování disertace.

Literární rešerše

Literárnímu přehledu je věnováno cca 13 stran textu. Tato část práce se věnuje obecnému přehledu dosud získaných poznatků dané problematiky. Jde o ucelený, rozsahem přiměřený a pro potřeby práce dostačující přehled, poplatný současné úrovni poznání. V literárním přehledu je hojně citováno více než 50 literárních pramenů.

Tato část práce je zpracována poněkud chaoticky, bez návaznosti a místy i srozumitelnosti textu (viz příklady dále).

Metodika

Tato kapitola popisuje použité metody a způsob zpracování dat na cca 7 stranách. Podkapitola „3.1 Použité metody – hnízdní úspěšnost“ patří svým charakterem spíše do předchozí kapitoly (Literární přehled), neboť v obecné rovině popisuje metody, které se využívají k hodnocení hnízdní úspěšnosti. Z dalšího textu v rámci celé kapitoly však nevyplývá, která metoda hodnocení hnízdní úspěšnosti zájmového druhu byla použita (viz dále „Otázky“). V ostatních případech je vhodně popsán způsob sběru dat v terénu a způsob jejich statistického zhodnocení.

Výsledky a diskuze

Výsledky předložené disertační práce jsou zpracovány na cca 11 stranách, diskusi je pak věnováno cca 8 stran. Výsledky jsou přehledně, ale poněkud stručně uvedeny a tato kapitola mohla být mnohem více rozvedena. Chybí zde uvedení sledovaných parametrů hnízdní ekologie, jak je uvedeno v základních cílech disertační práce. Na základě takto prezentovaných dat nelze získat základní představu např. o míře vlivu vzdálenosti umístění hnízd od volné vodní hladiny, od stromu apod. na úspěšnost hnízdění, pokud tyto hodnoty nejsou uvedeny.

Z hlediska zpracování dat pak lze práci vytknout vyhodnocení poměrně malého a nevyrovnaného souboru dat z jednotlivých lokalit a let (týká se hlavně vyhodnocení hnízdní úspěšnosti reálných hnízd).

Diskuze je dostatečně rozvedena a výsledky porovnány s poměrně velkým množstvím literatury.

Závěr:

V této části jsou přehledně a stručně uvedeny hlavní výsledky k obhajobě předkládané disertační práce.

Přílohy:

Tab. 6 - použité zkratky lokalit jsou odlišně uvedeny ve vysvětlivkách a v záhlaví tabulky (záměna velkých a malých písmen, chybějící index) a nejsou použity v přiložených mapách (viz Mapa 1 – 3). Ze zmíněných mapek, Tab. 6 a metodiky není zřejmé, jakým způsobem byly vymezeny a označeny sledované plochy a kde byla vyhledávána reálná hnízda a umisťována hnízda umělá.

Posouzení formální strany práce:

Jak již bylo uvedeno výše, text disertační práce má poněkud chaotickou strukturu (v rámci vnitřního členění jednotlivých kapitol). Jednotlivé části textu na sebe obsahově nenavazují, text je málo zobecněn (např. str. 6 – 8, str. 13 – 14, str. 17 – odst. 4, str. 25 – odst. 3, str. 41 – 1. odst.,).

Použité termíny, vč. odborných i obsah samotných vět a odstavců jsou v mnoha částech psány poněkud neobratně a text často nedává smysl. Vše toto zbytečně snižuje úroveň práce. Částečně to pravděpodobně může být způsobeno neobratným překladem z cizojazyčné literatury (např. „zabudování vajíček do hnízd“, „Rákosník obecný zdokonalil své hnízdní chování v patnácti dnech a zkrátil ...“ a další).

Příklady připomínek k textu:

Str. 24: „.... reprezentativním výměrem“ – měl by být „reprezentativním výběrem“

Str. 29: „Celková úspěšnost“ . měla by být „Průměrná úspěšnost“

Str. 31: Než psát „Vyšší procento ..“ je lepší psát „Vyšší podíl“

Str. 37, Graf 7: Chybějící data v rámečku pro rok 2009, pokud pro toto období nebyla data sbírána, rámeček by měl být vypuštěn

Str. 41: „.... Korelaci mezi hnízdním přežitím,“ – mělo by být např. „.... korelaci mezi úspěšností hnízdění,“

Str. 41: „.... našli statisticky neprokázanou ...“ – mělo by být „.... našli statisticky neprůkaznou“

....

Otázky k obhajobě disertační práce:

1. Text kapitoly „Metodika“ popisuje průzkum 0,3 – 0,5 ha porostu rákosu obdobného tvaru a rozmístění. Mapky v kapitole „Přílohy“ však tomu nenasvědčují. Co znamenají jednotlivé červené body, uvedené v přiložených mapkách?
2. V kapitole „3.1 Použité metody – hnízdní úspěšnost“ uvádíte přehled metod, které se obecně využívají pro hodnocení hnízdní úspěšnosti. Kterou z těchto metod a jakým způsobem jste použila? Byl 14-ti denní interval vyhledávání a kontroly hnízd dostačující k podchycení všech úspěšných i neúspěšných hnízd na dané lokalitě? Jakým způsobem jste hodnotila např. stáří hnízda?

3. Na straně 32 nahoře uvádíte poměrně vysoký počet hnízd (86 ks), která byla zničena neznámým způsobem. Není příčinou této nejasnosti poměrně dlouhý termín (1 měsíc) kontrol umělých hnízd po jejich instalaci?
4. Je, i přes použitý Hosmer Lemeshow test, vhodné použít takový model neparametrické korelace, který vysvětluje pouze 4 resp. 27 % variability?
5. Vysvětlíte prosím závěr 1. odstavce textu na st. 41

Závěr:

V doktorské disertační práci na téma „Sledování hnízdních parametrů a míry hnízdní predace u rákosníka obecného (*Acrocephalus scirpaceus*) na vybraných lokalitách v CHKO Třeboňsko“ Mgr. Marie Zárubová zjišťovala vybrané parametry hnízdní ekologie a úspěšnosti hnízdění zájmového druhu, včetně zjištění faktorů, ovlivňujících hnízdní úspěšnost tohoto druhu s použitím umělých hnízd a vajíček. Soustředila mnoho cenných poznatků a výsledků, z nichž mnohé však bylo možné vzhledem ke sledovaným parametrům lépe a obšírněji interpretovat.

Disertační práce i přes uvedené dílčí připomínky, převážně formálního charakteru, splnila stanovené cíle a doplnila stávající informace o výskytu a hnízdní ekologii zájmového druhu. Práci doporučuji k obhajobě a po jejím obhájení doporučuji udělit Mgr. Marii Zárubové akademický titul „Doktor - Ph.D.“.

V Ústí nad Labem, dne 5. 1. 2017

Diana Helcová

České Budějovice 11. 1. 2017

Oponentský posudek doktorské disertační práce Mgr. Marie Zárubové „SLEDOVÁNÍ HNÍZDNÍCH PARAMETRŮ A MÍRY HNÍZDNÍ PREDACE U RÁKOSNÍKA OBECNÉHO (ACROCEPHALUS SCIRPACEUS) NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH V CHKO TŘEBOŇSKO“.

Předkládaná práce má 64 stran a formálně je členěna na obvyklé části (Úvod, Cíl, Literární přehled, Metody, Výsledky, Diskuse, Závěr, Literatura a Přílohy). Na první pohled se zdá naddimenzovaný Literární přehled (23 stran), ale při bližším pročtení jsem v podstatě nenalezl žádné zbytečné údaje. Naopak kapitola ukazuje autorčinu dobrou orientaci v publikovaných statích a cílený souhrn argumentů připravených pro závěrečnou diskusi. Text je i velmi čtivě napsán a snadno se v něm orientuje.

K přehledu použitých metod nemám žádné výhrady, jedná se klasické, již dlouhou dobu používané a známé metody.

Kapitola Výsledky zabírá naopak poměrně malou část celkového stránkového rozsahu práce (10 stran), ale to se u prací tohoto typu může stát. Za touto kapitolou se skrývá velké množství obtížné terénní práce, která ale přes velké úsilí neposkytuje příliš mnoho dat ke zpracování. O to významnější je v takovém případě statistické zpracování a vyhodnocení získaných dat. U předkládané práce se mi zdá, že statistik nebyl přizván k plánování výzkumu na samém jeho počátku (jak by tomu mělo být), ale až ke zpracování dat. U některých dat by se pro jejich vyhodnocení se dalo uvažovat i o jiných statistických metodách, ale to bude možná předmětem diskuse na obhajobě. Celkově bych konstatoval, že i tato kapitola odpovídá doktorské disertační práci.

Nejdůležitější kapitola každé vědecké práce – Diskuse (oceňuji i to, že autorka vesměs používá původní pravopis tohoto a podobných slov) patří opět k vydařeným částem předkládané práce. A to jak argumentačně, tak opět pozoruhodnou čtivostí a spádem textu.

Za nejzajímavější nápad z celé práce pokládám hodnocení hnízdní úspěšnosti ve vztahu k počtu stébel rákosu, která jsou použita k zavěšení hnízd zkoumaných rákosníků. Nestačil jsem ověřit autorčino tvrzení, že tento parametr ve vztahu k hnízdní úspěšnosti dosud nikdo podrobně nezkoumal, ale z hlavy mne také žádná práce nenapadá. Mám ale k tomuto tématu následující dotaz:

Není počet stébel zahrnutý do stavby hnízda jen otázkou nabídky nebo náhody? Zdá se mi, že z Vašich dat by se to dalo otestovat. Vyhodnocovali jste, jestli vyšší počet stébel, zahrnutých do stavby hnízda, není závislý na hustotě stébel v daném místě. A pokud to není jen otázka nabídky (hustoty stébel), existuje něco jako vliv zkušenosti? (= Zahrnují starší, již opakovaně hnízdící ptáci, do svých staveb více stébel než mladí, hnízdící poprvé?)

Závěrem bych chtěl konstatovat, že v předkládané práci autorka plně prokázala schopnost samostatné vědecké práce od stanovení hypotézy přes plánování pokusů, jejich vyhodnocení až po diskusi svých výsledků. Chybí jediné – prokázat schopnost dotáhnout svou práci do

stadiá publikace (pokud se tak již stalo, omlouvám se, ale z práce samotné jsem se o tom nedozvěděl).

Doporučuji tudíž práci k obhajobě.

RNDr. Jiří Šebestian, CSc.